

Súd: Krajský súd Trnava
Spisová značka: 32Cob/26/2023
Identifikačné číslo súdneho spisu: 2118203895
Dátum vydania rozhodnutia: 29. 06. 2023
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Peter Duman
ECLI: ECLI:SK:KSTT:2023:2118203895.2

Uznesenie

Krajský súd v Trnave v senáte zloženom zo sudcov – predsedu: JUDr. Peter Duman a členov: JUDr. Daniel Ilavský a JUDr. Róbert Foltán v sporovej veci žalobcu: City-Arena a.s., IČO: 46 682 848, Kapitulská 5, Trnava, zast.: SOPKO LEGAL s.r.o., IČO: 47 631 741, Paulínska 7523/24, Trnava, proti žalovanému: Mesto Trnava, IČO: 00 313 114, Ulica Hlavná 1/1, Trnava, zast.: JUDr. Jozef Zámožík, PhD., advokát, Hlavná 31, Trnava, o 32 036 851 € s prísl., o odvolaní žalovaného proti uzneseniu Okresného súdu Trnava z 08.01.2019, č. k. 39C/39/2018-20, takto

rozhodol:

- I. Napadnuté uznesenie sa vo výroku II mení tak, že žalovanému sa priznáva voči žalobcovi nárok na náhradu 100 % trov konania.
- II. Žalovanému sa priznáva voči žalobcovi nárok na náhradu 100 % trov odvolacieho konania.
- III. Žalobcovi sa priznáva voči žalovanému nárok na náhradu 100 % trov dovolacieho konania.

odôvodnenie:

1. Napadnutým uznesením súd prvej inštancie konanie o vzájomnej žalobe o 32 036 851 € s prísl. zastavil (výrok I), vyslovil, že žalovaný je povinný zaplatiť žalobcovi náhradu trov konania v plnom rozsahu (výrok II) a rozhodol o vrátení súdneho poplatku žalobcovi vo výške 32 861,55 € (výrok III). Súd prvej inštancie zastavil konanie podľa § 145 ods. 1 Civilného sporového poriadku (zákon č. 160/2015 Z. z. v znení neskorších predpisov; ďalej len „CSP“) pretože žalobca vzal žalobu späť v celom rozsahu. O trovách konania rozhodol podľa § 256 ods. 1 a § 262 ods. 1 CSP a dospel k záveru, že v danej veci žalovaný zavinil podanie (vzájomnej) žaloby žalobcom a zastavenie tohto konania tým, že podal žalobu v konaní vedenom na súde prvej inštancie pod sp. zn. 39C/30/2017 o určenie vlastníckeho práva, teda išlo o reakciu žalobcu na správanie žalovaného. Bez žaloby veci sp. zn. 39C/30/2017 by nedošlo k podaniu súčasnej žaloby, preto je na mieste, aby trovy konania spočívajúce v krátení zaplateného súdneho poplatku znášal žalovaný, ktorý navyše nebol v konaní sp. zn. 39C/30/2017 procesne úspešný.

2. Včasným odvolaním proti výroku II napadnutého uznesenia žalovaný žiadal, aby odvolací súd uznesenie v napadnutej časti zmenil tak, že žalobca je povinný zaplatiť žalovanému náhradu trov konania v plnom rozsahu a zároveň aby rozhodol, že žalobca je povinný zaplatiť žalovanému náhradu trov odvolacieho konania. Nesprávny je záver súdu prvej inštancie, že žalovaný zavinil zastavenie konania, pretože žalovaný, ktorému ani len nebola doručená vzájomná žaloba, nemohol zaviníť podanie vzájomnej žaloby žalobcom. Žalobca vzal žalobu späť, lebo by v konaní o 32 036 851 € s prísl. nebol úspešný. Skutočnosť, že údajnou pohnútkou žalobcu malo byť podanie žaloby žalovaným v konaní o určenie vlastníckeho práva, je v tomto smere irelevantná. Žalovaný procesne nezavinil to, že žalobca podal žalobu, ktorá nemohla byť úspešná. Konanie žalobcu, ktorý v spore o určenie vlastníckeho práva tvrdil, že kúpna zmluva z 22.11.2012 je platná, no napriek tomu si žalobou uplatnil jeho údajný nárok na vydanie bezdôvodného obohatenia, je protirečivé. Súd nesprávne a predčasne (bez vyjadrenia protistrany a bez dokazovania) prejudikoval záver, že v prípade, ak by bol žalovaný úspešný v spore

o určenie vlastníckeho práva, žalobca by mal nárok na vydanie bezdôvodného obohatenia vo výške 32 036 851 €. Údajný nárok žalobcu na vydanie bezdôvodného obohatenia ani nebol splatný a tento nárok je aj premlčaný. Žalobca nepreukázal, že vynaložil akékoľvek investície z vlastných peňažných prostriedkov, avšak žalovaný nemal možnosť sa k podanej žalobe ani len vyjadriť, keďže mu ani viac ako rok po jej podaní žaloba nebola doručená.

3. Žalobca vo vyjadrení k odvolaniu uviedol, že v texte vzájomnej žaloby bolo jednoznačne vyjadrené, že ju podával výlučne z dôvodu, že by bol žalovaný v konaní o určenie vlastníckeho práva úspešný a z hľadiska hospodárnosti konania dokonca hneď navrhol konanie prerušiť do právoplatného skončenia tohto konania o žalobe. Predbežnou otázkou v tamojšom konaní bolo posudzovanie platnosti kúpnej zmluvy z 22.11.2012. Ak by súd posúdil kúpnu zmluvu ako neplatnú, strany by boli povinné si vrátiť všetko, čo si v súvislosti s ňou plnili. Jednou z protihodnôt bol projekt revitalizácie, modernizácie a zhodnotenia častí ulice A. B. na pešiu zónu, vrátane modernizácie a zhodnotenia samotného štadióna C. D., ktorý zostal vo vlastníctve žalobcu, ktoré boli ocenené znaleckým posudkom. Ak sa chcel žalobca vyhnúť premlčaniu nároku, nemal inú možnosť, než podať vzájomnú žalobu, pretože premlčacia doba by začala plynúť odo dňa plnenia v prospech žalovaného. Nárok na zaplatenie peňažnej náhrady vzniká žalobcovi už dňom nasledujúcim po plnení bez právneho dôvodu alebo z neplatného právneho úkonu. Premlčacia doba nemohla začať plynúť skôr, ako bolo protiplnenie odovzdané žalovanému. Neúspech žalovaného v spore o určenie vlastníckeho práva mal za následok stratu dôvodnosti vzájomnej žaloby v konaní o vydanie bezdôvodného obohatenia, t. j. zastavenie konania zavinil žalovaný svojou zjavne bezdôvodnou žalobou o určenie vlastníckeho práva. Žalobcovi bol správne priznaný nárok na náhradu trov konania podľa § 256 ods. 1 CSP. Z dôvodu opatrnosti žalobca navrhol, aby odvolací súd postupom podľa § 257 CSP nepriznal žiadnej zo strán nárok na náhradu trov konania z dôvodu hodných osobitného zreteľa, ktorým je práve príčinná a vecná súvislosť medzi vzájomnou žalobou o vydanie bezdôvodného obohatenia a žalobou v konaní. Žalobca by totiž nemal žiadny dôvod na podávanie vzájomnej žaloby, ak by voči nemu nepodal žalobu žalovaný. Priznanie náhrady trov konania žalovanému by bolo v tomto prípade zjavne nespravodlivé.

4. Žalovaný v odvolacej replike namietol, že tvrdenie žalobcu, že vzájomnú žalobu podal výlučne z dôvodu, že by bol žalovaný v konaní o určenie vlastníckeho práva úspešný, je nepreukázané. Nemožno jednoznačne hypoteticky tvrdiť, že ak by súd posúdil kúpnu zmluvu ako neplatnú, žalovaný by mal povinnosť zaplatiť žalobcovi sumu 32 036 581 € s prísl. Vzhľadom na skutočnosť, že žaloba ani len nebola doručená žalovanému, dokonca mu ani len nebol doručený návrh na prerušenie konania, neprišlo k rozvinutiu celej škály prostriedkov procesnej obrany žalovaného. Súd tu nie je na to, aby hypoteticky rozhodoval o potenciálnom úspechu alebo neúspechu žalobcu v spore, keď ešte pred doručením žaloby bola táto vzatá späť. Z hľadiska náhrady trov konania je taktiež irelevantné, že žalobca tvrdí, že jeho (právne nepodstatnou) pohnútkou na podanie vzájomnej žaloby bolo, že žalovaný podal voči žalobcovi žalobu o určenie vlastníckeho práva. Medzi týmito konaniami neexistuje príčinná súvislosť. Podľa žalobcu platí, že ak by nárok nebol splatný, nemohol by sa logicky ani premlčať. Toto tvrdenie žalobcu je samozrejme nesprávne, pre okamih začatia plynutia lehoty na premlčanie nároku na vydanie bezdôvodného obohatenia je nepodstatné, či nárok bol splatný alebo nie.

5. Žalobca v odvolacej duplike uviedol, že z obsahu spisu je zrejماً vecná súvislosť medzi žalobou o určenie vlastníckeho práva a vzájomnou žalobou na vydanie bezdôvodného obohatenia. Žalovaný ako subjekt zastúpený advokátom mohol a mal dôvodne predpokladať, že v prípade neúspechu v konaní o jeho žalobe bude nútený znášať náhradu nákladov a trov, ktoré vzniknú druhej strane spore a mohol a mal predpokladať, že druhá strana sporu vykoná právne kroky na zamedzenie premlčania jeho potenciálnych vzájomných majetkových nárokov. Žalobca zásadne odmieta presvedčenie žalovaného, že žalobca by bol v konaní o vzájomnej žalobe neúspešný, pričom jeho argumentácia je v zjavnom nesúlade so skutočnosťami vyplývajúcimi zo spisového materiálu.

6. Odvolací súd uznesením z 26.05.2020, č. k. 31Cob/56/2019-69, v prvom výroku uznesenie súdu prvej inštancie z 08.01.2019, č. k. 39C/39/2018-20, v odvolaní napadnutom výroku II zmenil tak, že žalovanému priznal voči žalobcovi nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100 % a v druhom výroku odvolací súd priznal žalovanému proti žalobcovi nárok na náhradu trov odvolacieho konania v rozsahu 100 %. Odvolací súd dospel k záveru, že súd prvej inštancie nesprávne uzavrel, že žalovaný zavinil zastavenie konania, pretože v konaní nebolo preukázané, že späťvzatie predmetnej žaloby bolo odôvodnené neskorším správaním žalovaného, ktorý by sa zachoval v zmysle žalobného návrhu. Nie je

preto splnená podmienka v zmysle § 256 ods. 1 CSP, na to, aby zastavenie konania mohlo byť pripísané správaniu (zavineniu) žalovaného. Za daných okolností späťvzatím žaloby zavinil zastavenie konania žalobca a je preto povinný nahradiť žalovanému trovy konania. Odvolací súd sa ďalej venoval otázke aplikácie § 257 CSP, a zdôraznil, že v prípade jeho použitia musí ísť o celkom výnimočný prípad, ktorý musí byť náležite odôvodnený. Pri posudzovaní okolností hodných osobitného zreteľa treba prihliadať na osobné, majetkové, zárobné a iné pomery všetkých strán a tiež na okolnosti, ktoré viedli strany k uplatneniu práva na súde a na ich postoj v konaní. Podľa žalobcu je dôvodom hodným osobitného zreteľa príčinná a vecná súvislosť medzi vzájomnou žalobou a žalobou o určenie vlastníckeho práva. Podľa žalobcu by bolo nespravodlivé, aby súd priznal náhradu trov konania žalovanému, pretože žalobca podanie žaloby nezavinil. Žalobca podal vzájomnú žalobu len s cieľom ochrany jeho prípadných práv na vydanie bezdôvodného obohatenia. Odvolací súd uviedol, že tieto skutočnosti nie je možné považovať za dôvody hodné osobitného zreteľa. Žalobca netvrdil a ani nepreukazoval svoju prípadnú nepriaznivú finančnú situáciu, ktorá by existenciu dôvodu hodného osobitného zreteľa odôvodňovala.

7. Na dovolanie žalobcu Najvyšší súd SR ako súd dovolací uznesením z 30.03.2023, sp. zn. 4Obdo/59/2022 zrušil uznesenie Krajského súdu v Trnave z 26.05.2020, č. k. 31Cob/56/2019-69 a vec vrátil Krajskému súdu v Trnave na ďalšie konanie. Skonštatoval, že odvolací súd sa pri rozhodovaní v tejto veci nevysporiadal so všetkými okolnosťami podstatnými pre prípadnú aplikáciu § 257 CSP, a neposkytol žalobcovi v odôvodnení rozhodnutia adekvátne odpovede. Z uvedeného dôvodu najvyšší súd vzhľadom na prípustnosť a dôvodnosť dovolania žalobcu podľa § 420 písm. f) CSP a odvolaciemu súdu uložil, aby prihliadol na okolnosti začatia súdneho konania, teda na dôvody, ktoré žalobcu viedli k podaniu žaloby a následne dôvody, pre ktoré prišlo k späťvzatiu žaloby. Pokiaľ žalobca podal vzájomnú žalobu za účelom predídania premlčania svojho práva pre prípad úspechu žalovaného v súvisiacom spore, odvolací súd mal prihliadnúť aj na výsledok súvisiaceho súdneho konania a v záujme spravodlivého usporiadania vzťahov zväžiť aj celkový dôsledok priznania nároku na náhradu trov konania žalovanému voči žalobcovi v tomto konaní v korelácii s neúspechom žalovaného v konaní o určenie vlastníckeho práva a tam priznanému nároku na náhradu trov konania žalobcovi vystupujúcim v procesnom postavení žalovaného.

8. Skôr, než Krajský súd v Trnave opätovne pristúpi k posúdeniu odvolania žalovaného, však vzhľadom na rozdielne názory na výklad § 471c CSP, o ktorých má vedomosť z vlastnej činnosti, považuje za nevyhnutné vysporiadať sa podrobne s otázkou svojej príslušnosti na dokončenie tohto odvolacieho konania.

9. Dňa 01.06.2023 sa stal účinným zákon č. 150/2022 Z. z. o zmene a doplnení niektorých zákonov v súvislosti s novými sídlami a obvody súdov v znení zákona č. 398/2022 Z. z., ktorým sa implementuje tzv. súdna reforma. Podstatnou zmenou, ktorú tento zákon prináša, je vytvorenie nových súdov a zánik niektorých existujúcich, ako aj nová úprava príslušnosti súdov na konanie v určitých veciach. Súdna reforma zasiahla aj do oblasti obchodnoprávných sporov, pretože rozhodovanie o nich sústreďuje len na niektoré okresné sudy a v odvolacom konaní na vybrané krajské sudy. Nová právna úprava už počítá s tým, že v obvode Krajského súdu v Trnave bude v obchodných sporoch rozhodovať Okresný súd Trnava [§ 22 písm. g) CSP] a o odvolaniach proti jeho rozhodnutiam bude rozhodovať Krajský súd v Bratislave [§ 34 ods. 2 písm. b) CSP]. V tejto súvislosti však vzniká otázka, ktorý krajský súd (Krajský súd v Bratislave alebo Krajský súd v Trnave) je príslušný na konanie a rozhodovanie o odvolaní, ktoré bolo podané proti rozhodnutiu okresného súdu v obvode Krajského súdu v Trnave do 31.05.2023.

10. Pre novelizáciu procesných predpisov platí pravidlo, že nová procesnoprávna úprava sa použije odo dňa jej účinnosti aj na doterajšie konania (zásada okamžitej uplatniteľnosti). Výnimky z tohto pravidla sa už tradične zaraďujú do prechodných ustanovení zákona, ktorým sa zavádza nová právna úprava. Tak, ako to býva zvykom (porov. § 470 a nasl. CSP, ale aj prechodné ustanovenia býv. Občianskeho súdneho poriadku, či Exekučného poriadku), aj pri prijímaní zákona č. 150/2022 Z. z. sa tvorca novej úpravy rozhodol zakomponovať do prechodných ustanovení výnimku zo zásady okamžitej uplatniteľnosti. Ide o ustanovenie § 471c s názvom „Prechodné ustanovenie k úpravám účinným od 01.06.2023“, ktoré znie takto:

„Konania začaté a právoplatne neskončené do 31.05.2023 sa dokončia na súdoch vecne a miestne príslušných podľa predpisov účinných do 31.05.2023; to neplatí, ak podľa osobitného predpisu výkon súdnictva prechádza z vecne a miestne príslušného súdu na iný súd.“

11. Po prečítaní tohto ustanovenia sa ako prvá vynára otázka, na aké konania sa toto prechodné ustanovenie vzťahuje. Z hľadiska jazykového sú rozhodujúce úvodné slová: „konania začaté a právoplatne neskončené do 31.05.2023“. Hoci Civilný sporový poriadok pojem „konanie“ priamo nedefinuje, pri jeho vymedzení možno vychádzať z ustanovenia upravujúceho jeho začatie (§ 156 CSP) a z judikatúry, ktorá ho ohraničuje z opačného konca – táto stabilne potvrdzuje záver, že konanie na prvom stupni i na druhom stupni tvorí jeden celok, keďže sa končí až právoplatnosťou prvostupňového rozhodnutia (pozri napr. nález Ústavného súdu SR, sp. zn. III. ÚS 239/08). Ak sa teda konanie začína doručením žaloby alebo doručením návrhu na nariadenie neodkladného opatrenia alebo zabezpečovacieho opatrenia súdu a končí až právoplatnosťou prvoinštančného rozhodnutia, je zrejmé, že pojem „konanie“ zahŕňa tak prvoinštančné, ako aj odvolacie konanie. Prechodné ustanovenie § 471c CSP, ktoré používa pojem „konania začaté a právoplatne neskončené“ preto nevyhnutne zahŕňa nielen prvoinštančné konania, ale aj odvolacie konania.

12. Názor, že prechodné ustanovenie sa na odvolacie konanie nevzťahuje, pretože výslovne neupravilo, že sa týka konaní o odvolaní začatých a právoplatne neskončených, sa prieči nielen tomu, ako pojem „konanie“ vykladá súdna prax, ale je aj celkom nesystematický. Civilný sporový poriadok obsahuje množstvo ustanovení, ktoré používajú pojem „konanie“, a nie „konanie o odvolaní“ aj v prípadoch, keď je nepochybné, že sa vzťahujú aj na odvolacie konanie (napríklad čl. 7 ods. 1, čl. 10 ods. 2, § 9, § 10 ods. 1, § 36 ods. 1 CSP). Naopak, tam, kde CSP považuje za potrebné rozlišovať, že ide o konanie v prvej inštancii, to aj výslovne vyjadruje (napr. § 12 ods. 1, § 13, § 34 ods. 1).

13. Z jazykového, ako aj systematického hľadiska je preto jasné, že ak ustanovenie § 471c CSP používa pojem „konanie“, a nespresňuje, že ide o konanie v prvej inštancii alebo o odvolaní, myslí tým konanie na oboch inštanciách. Teda presne tak, ako sa k tomuto pojmu pristupuje úplne bežne v súdnej praxi.

14. Opačný výklad by viedol k absurdným dôsledkom, konkrétne k nezmyselnému štiepeniu funkčnej príslušnosti v jednom obvode medzi dva krajské sudy. Ak by sa totiž ustanovenie § 471c CSP nevzťahovalo na odvolacie konania začaté a právoplatne neskončené do 31.05.2023, musela by sa použiť zásada okamžitej uplatniteľnosti novej procesnoprávnej úpravy, pretože iné prechodné ustanovenie nie je. Nová úprava pritom stanovuje základné pravidlo funkčnej príslušnosti v § 34 ods. 1 CSP, podľa ktorého o odvolaní proti rozhodnutiu okresného súdu rozhoduje krajský súd, v ktorého obvode má sídlo okresný súd, ktorý rozhodoval v prvej inštancii. Výnimku tvorí konanie o odvolaní proti rozhodnutiu vydanému v konaní v obchodnoprávných sporoch podľa § 22 písm. d) až e) CSP, kde sa zakladá funkčná príslušnosť krajských súdov v Banskej Bystrici, Bratislave a Košiciach. Ak by sa malo postupovať podľa tejto novej procesnej úpravy, o odvolaní proti obchodnoprávnemu rozhodnutiu, ktoré vydali okresné sudy v obvode Krajského súdu v Trnave, by rozhodoval Krajský súd v Trnave, s výnimkou odvolania proti obchodnoprávnemu rozhodnutiu vydaného Okresným súdom Trnava, pretože o tom by rozhodoval Krajský súd v Bratislave.

15. V odvolacích konaniach, ktoré sa začali, ale právoplatne neskončili do 31.05.2023, o aké ide aj v prejednávanej veci, sa teda musí (doterajší) odvolací súd riadiť pravidlom upraveným § 471c CSP a na jeho základe musí zodpovedať otázku, či je naďalej príslušný na prejednanie veci, a teda či sa na ňom môže (a má) konanie uskutočniť (§ 36 ods. 1 CSP).

16. V tomto smere cit. § 471c CSP prikazuje konania „dokončiť na súdoch vecne a miestne príslušných podľa predpisov účinných do 31.05.2023“. Pokiaľ by toto ustanovenie neobsahovalo slová „vecne a miestne“, bola by odpoveď na vyššie položenú otázku priamočiara. Odvolacie konanie treba dokončiť na krajskom súde príslušnom podľa predpisov účinných do 31.05.2023, teda v prípade odvolania proti obchodnoprávnym rozhodnutiam vydaným okresnými súdmi v obvode Krajského súdu v Trnave na Krajskom súde v Trnave.

17. Takúto odpoveď ponúka aj dôvodová správa k citovanému ustanoveniu, podľa ktorej „ak dochádza k presunu kauzálnej príslušnosti medzi súdmi, ktoré nezanikajú, bude sa uplatňovať... pravidlo, podľa ktorého ‚staré‘ veci dokončí doterajší súd, pričom nový nápad sa už smeruje na nový súd“.

18. Rovnaký výklad poskytuje aj gestor súdnej reformy, Ministerstvo spravodlivosti SR, keď sudy usmerňuje s odôvodnením, že „zavedením kauzálnej príslušnosti nedochádza k prechodu výkonu

súdnicтва medzi krajskými súdmi v odvolacích konaniach, pretože niet zákonného ustanovenia, ktoré by prechod výkonu súdnicтва zakladalo... Preto konania o odvolaní, ktoré boli podané do 31.05.2023, vybavujú doterajšie krajské sudy“.

19. Názor, že odvolacie konanie treba dokončiť na krajskom súde príslušnom podľa predpisov účinných do 31.05.2023, navyše zodpovedá aj zásade perpetuatio fori, a konkrétne pravidlu, že príslušnosť sa určuje podľa okolností v čase začatia konania a takto určená príslušnosť trvá až do skončenia konania (§ 36 ods. 2 CSP). Toto pravidlo ukladá súdu povinnosť prihliadať na okolnosti v čase začatia konania, bez rozdielu v tom, či sa týkajú strán konania alebo súdu.

20. Scestný je pritom argument, že ustanovenie § 471c vety pred bodkočiarkou sa v prípade Krajského súdu v Trnave, ktorý už nové obchodnoprávne spory nebude vybavovať, nepoužije, pretože zmena (kauzálnaj) príslušnosti súdov predstavuje prechod výkonu súdnicтва. Tento argument síce vychádza z jazykového vyjadrenia dotknutého ustanovenia („to neplatí, ak podľa osobitného predpisu výkon súdnicтва prechádza z vecne a miestne príslušného súdu na iný súd“), ale úplne ignoruje nielen skutočnosť, že § 471c bol do CSP zavedený zákonom č. 150/2022 Z. z., ktorý bol prijatý v úzkej súvislosti so zákonom č. 151/2022 Z. z. o zriadení správnych súdov a o zmene a doplnení niektorých zákonov, ale opomína aj totožné jazykové vyjadrenie použité v týchto zákonoch. Práve zákony č. 150/2022 Z. z. a č. 151/2022 Z. z. sú totiž oným „osobitným predpisom“, pretože len tieto zákony obsahujú ustanovenie o „prechode výkonu súdnicтва“. Tieto osobitné predpisy výslovne stanovujú, kedy „prechádza výkon súdnicтва“ na iný súd a je to tak len v prípade zanikajúcich okresných súdov (čl. VIII bod 3 zákona č. 150/2022 Z. z.) a vo vzťahu medzi doterajšími krajskými súdmi a novovznikajúcimi správnymi súdmi (§ 3 ods. 3 zákona č. 151/2022 Z. z.). V tomto zmysle je koncipovaná aj dôvodová správa k obojom zákonom, z ktorej vyplýva, že prechod výkonu súdnicтва sa týka nových súdov.

21. Ako už bolo naznačené vyššie, hoci slová „vecne a miestne“ použité v § 471c CSP môžu na prvý pohľad vyvolať pochybnosti v tom, ktorý súd má v konaní ďalej pokračovať, treba si uvedomiť, že z hľadiska vecnej pôsobnosti § 471c CSP sú celkom nepodstatné. Ak toto ustanovenie hovorí, že konanie treba „dokončiť na súdoch vecne a miestne príslušných podľa predpisov účinných do 31.05.2023“, táto jeho časť nie je ničím iným, než normatívnym príkazom, ako postupovať v „konaniach začatých a právoplatne neskončených do 31.05.2023“. Inými slovami, táto časť ustanovenia § 471c CSP len určuje, ktorý súd konanie dokončí, ale neurčuje, na aké konanie sa vzťahuje. Z príkazu, ako postupovať v „konaniach začatých a právoplatne neskončených“, nemožno pre vecnú pôsobnosť právnej normy vyvodit' nič. Argument, že § 471c CSP neupravuje otázku príslušnosti krajského súdu na konanie o odvolaní, je preto prejavom nepochopenia vecnej pôsobnosti § 471c CSP. Toto ustanovenie upravuje všetky konania začaté a právoplatne neskončené do 31.05.2023 vrátane tých odvolacích, a je len otázkou ďalšieho výkladu, či tieto konania dokončia doterajšie krajské sudy, alebo nové krajské sudy.

22. Okrem toho názor, že ustanovenie § 471c CSP neupravuje príslušnosť krajských súdov, pretože „vecná a miestna“ príslušnosť je typická pre okresné sudy, je mylný aj preto, lebo kritériá vecnej a miestnej príslušnosti nie sú doménou okresných súdov, čo potvrdzuje nielen § 12, ale aj § 31 CSP.

23. Ešte dôležitejšie však je, že tento názor úplne odhliada od skutočnosti, že odvolacie konanie sa začína podaním odvolania na súde, proti ktorého rozhodnutiu smeruje (§ 362 ods. 1 CSP), čo znamená, že nezanedbateľná časť odvolacieho konania v obchodnoprávných sporoch sa uskutočňuje práve na okresnom súde. Jedine tento súd je „vecne a miestne“ príslušný na úkony predchádzajúce predloženiu veci odvolaciemu súde (§ 377 CSP), teda na odstraňovanie väd odvolania (§ 373 ods. 1 CSP), vyrubenie súdneho poplatku (§ 373 ods. 2 CSP), doručenie odvolania a vyjadrení subjektom konania (§ 373 ods. 3 a § 374 CSP). Navyše, jedine tento súd je oprávnený vykonať autoremedúru (§ 376 CSP). Ustanovenie § 471c CSP teda vo výsledku obsahuje aj príkaz, aby v odvolacom konaní, ktoré sa začalo na vecne a miestne príslušnom okresnom súde, pokračoval vo vykonávaní úkonov podľa § 373 CSP tento okresný súd, a je len samozrejmé, že po ich vykonaní predloží vec odvolaciemu súde príslušnému podľa predpisov účinných do 31.05.2023.

24. Kritérium vecnej a miestnej príslušnosti súdu, na ktorom sa má konanie dokončiť, teda nesúvisí s vecnou pôsobnosťou § 471c CSP, ale je podmienkou, ktorej splnenie je nevyhnutné na to, aby sa konania začaté a právoplatne neskončené do 31.05.2023 dokončili na doterajších súdoch. Inak povedané, výnimka z okamžitej uplatniteľnosti novej procesnoprávnej úpravy sa použije vtedy, ak sa konanie začalo

nie na vecne a miestne nepríslušnom súde, ale na vecne a miestne príslušnom súde. Pokiaľ bolo odvolanie podané na vecne nepríslušnom súde, bude o ňom konať súd vecne príslušný podľa predpisov účinných od 01.06.2023, a to napriek tomu, že odvolanie bolo podané ešte pred účinnosťou novely CSP, teda pred 31.05.2023. Rovnako to platí pre miestne nepríslušné sudy. Túto podmienku preto nemožno vykladať tak, že krajský súd nie je vecne a miestne príslušný na rozhodnutie o odvolaní, ale treba k nej pristupovať z toho hľadiska, že odvolacie konanie tvorí spolu s prvoinštančným konaním jeden celok. Inak by predsa ani „nový“ krajský súd nebol vecne a miestne príslušný na dokončenie konania.

25. Slová „vecne a miestne príslušný“ preto nemožno vnímať izolovane a formalisticky z nich vyvodiť, že keďže sú relevantné najmä (!) pre okresné sudy, ustanovenie § 471c CSP sa na odvolacie konanie nevzťahuje. Takýto výklad nemá oporu ani v jazykovom vyjadrení tejto normy, ale ani v systematickom ponímaní odvolacieho konania, ktoré je zložkou konania ako celku a ktorého časť prebieha na okresných súdech. Navyše, ak by bol tento výklad správny, musel by odvolací súd v konaní začatom a neskončenom do 31.05.2023 obchodnoprávny spor z krajského súdu nevyhnutne postúpiť okresnému súde ako „vecne a miestne príslušnému súde“, čo je zjavne absurdné riešenie.

26. Názor, ktorý odmieta použitie § 471c CSP aj na odvolacie konania začaté a právoplatne neskončené do 31.05.2023, odkazuje aj na účel súdnej reformy, ktorým je údajne rýchlota a plynulosť súdneho konania vďaka špecializovaným sudcom pôsobiacim na „nových“ krajských súdech.

27. Opomína však (odhliadnuc od pochybností o zachovaní rýchlosti a plynulosti konania v prípade postúpenia veci – k tomu viac nižšie), že účel zákona sa vykladá s prihliadnutím na všetky jeho ustanovenia. Teda vrátane tých prechodných. Nepochybne je pritom účelom prechodných ustanovení upraviť vzťahy v prechodnom období, t. j. keď doterajšie vzťahy prechádzajú zmenami. Pokiaľ teda zákonodarcu zahrnul do novej právnej úpravy prechodné ustanovenia, je logické, že účel zákona ako celku nemienil dosiahnuť „zo dňa na deň“. Len málokterá reforma sa zavádza bezvýnimčne a s okamžitou plnou účinnosťou. Bezvýnimčné a okamžité zmeny sú namieste v prípade mimoriadnych udalostí, keď sa do ohrozenia dostávajú životy a zdravie ľudí alebo vzniká nebezpečenstvo veľkých hospodárskych škôd (napríklad COVID-19), čo zjavne nie je tento prípad. Pravidlom býva pravý opak. Postupné zavedenie zmien dokladá napokon v oblasti procesnoprávných kódexov množstvo prechodných ustanovení Civilného sporového poriadku, ale aj bývalého Občianskeho súdneho poriadku a Exekučného poriadku.

28. Ako už bolo naznačené, je pochybné, či je v súlade s potrebou konať rýchlo a plynule, ak súd, na ktorom sa konanie začalo, namiesto rozhodnutia vo veci samej spor postúpi inému súde. Tu je dôležité, že ustanovenie § 471c CSP nerobí rozdiely v tom, v akej fáze sa konanie nachádza, preto ho treba vykladať jednotne. Zjavne teda nebude v súlade so zásadou rýchlosti a plynulosti konania spor postúpiť v situácii, keď sa doterajší sudca alebo senát už s vecou oboznámili, alebo dokonca keď sa konanie na doterajšom súde nachádza vo fáze dokazovania, a toľž, ak doterajší súd vo veci vykonal už niekoľko pojednávaní. Nehovoriac o situácii, keď sa pojednávanie uskutočnené pred 31.05.2023 odročilo na termín po tomto dátume na účely vyhlásenia rozsudku (§ 219 ods. 2 v spojení s § 378 ods. 1 CSP).

29. Žiada sa ešte dodať, že obava, že dokončenie konaní začatých a právoplatne neskončených do 31.05.2023 na doterajších súdech naruší rýchlota a plynulosť konania sa javí ako zbytočne prehnaná, lebo aj na doterajších súdech sa nachádzajú sudcovia, ktorí v týchto konaniach konali a rozhodovali. Konkrétne v prípade Krajského súdu v Trnave bola činnosť obchodných senátov, ktoré pôsobili do 31.05.2023, zachovaná bez zmien v personálnom obsadení sudcami, ktorí doposiaľ vybavovali obchodnoprávne spory.

30. Aj keby sa ale pripustilo, že postúpiť spor je v súlade so zásadou rýchlosti a plynulosti konania, zo zákona č. 150/2022 Z. z., ale ani z iných predpisov nevyplýva, že by táto zásada mala byť nadradená zásade perpetuatio fori, a už vôbec nie zásade zákonného sudcu. Uprednostňovanie jednej z týchto zásad na úkor inej musí byť v zákone zreteľné a musí byť odôvodnené. Postoj zákonodarcu k týmto zásadám je jasne badateľný v ustanovení § 471c CSP, ktorého znenie ale podporuje práve zachovanie zásady perpetuatio fori a zákonného sudcu. Je to zrejmé z jeho požiadavky, aby sa konania dokončili na „vecne a miestne príslušných“ súdech (perpetuatio fori) a na súdech podľa doterajších predpisov (zákonný sudca). Ak sa toto ustanovenie údajne týka len prvoinštančného konania a prikazuje dokončiť obchodnoprávne spory na doteraz „nešpecializovaných“ (!) okresných súdech,

chýba akýkoľvek zmysluplný dôvod, aby bol prístup opačný v tých konaniach, kde si strana takpovediac dovolila podať odvolanie. Názor, ktorý uznáva uprednostnenie zásady perpetuatio fori a zachovania zákonného sudcu v prvoinštančnom konaní, ale popiera rovnaké uplatnenie týchto zásad v konaní len preto, že sa dostalo do štádia odvolania, sa vymyká nielen akejkolvek logike, ale je aj nezlučiteľný s jazykovým, systematickým, historickým, ako aj teleologickým výkladom ustanovenia § 471c CSP.

31. Na záver treba uviesť, že odňatie tzv. živej veci existujúcemu súdu a existujúcemu sudcovi a pridelenie tejto veci inému existujúcemu súdu a inému sudcovi by vzhľadom na novú právnu úpravu, z ktorej nevyplývajú žiadne zmysluplné dôvody na takýto postup, bolo v slovenskom právnom poriadku unikátne a neudržateľné nielen z hľadiska práva na zákonného sudcu a zásady perpetuatio fori, ale aj z hľadiska základnej zásady právneho štátu – právnej istoty.

32. Na základe všetkých vyššie uvedených úvah Krajský súd v Trnave dospel k záveru, že § 471c CSP treba vykladať v tom zmysle, že konania o odvolaniach proti obchodnoprávnym rozhodnutiam vydaným okresnými súdmi v obvode Krajského súdu v Trnave, ktoré sa začali a právoplatne neskončili do 31.05.2023, dokončí Krajský súd v Trnave. To platí aj pre odvolacie konanie v prejednáwanej veci.

33. Pokiaľ ide o posúdenie o odvolania žalovaného po vecnej stránke, Krajský súd v Trnave ako odvolací súd po zistení, že odvolanie bolo podané včas a oprávnenou osobami proti uzneseniu, ktoré možno napadnúť odvolaním [§ 357 písm. m) CSP], preskúmal dotknuté uznesenie v napadnutom rozsahu (§ 379 a § 380 CSP) a dospel k záveru, že odvolanie žalovaného je dôvodné.

34. Žalovaný namieta voči svojej povinnosti nahradiť trovy konania žalobcovi v podstate preto, lebo zastavenie konania zavinil žalobca späťvzatím žaloby, čo nebolo dôsledkom správania žalovaného.

35. Napadnuté uznesenie vychádza z ustanovenia § 256 ods. 1 CSP o náhrade trov konania, ktoré platí pre každé konanie bez ohľadu na to, z akého dôvodu bolo zastavené. Zásada procesnej zodpovednosti za zavinenie vyjadrená v tomto ustanovení znamená, že povinnosť nahradiť trovy konania zaťažuje stranu, ktorá zavinila zastavenie konania. Pojem „procesné zavinenie“, ktorý citované ustanovenie používa, je jasný v tom zmysle, že zastavenie konania nemožno posudzovať inak, než z procesného hľadiska. Zásada zodpovednosti za zavinenie je inštitútom procesného práva, a preto rozhodujúcimi skutočnosťami na posúdenie tejto zodpovednosti sú tie, ktoré vznikli po začatí konania. Zavinenie môže existovať na strane žalobcu, aj na strane žalovaného. Pri zodpovedaní otázky, ktorá zo strán z procesného hľadiska zavinila zastavenie konania, treba vychádzať z toho, čo spôsobilo zastavenie konania. Neskúma sa, či by bol žalobca v meritórnom konaní úspešný alebo nie.

36. V prejednáwanej veci je zrejmé, že konanie bolo zastavené podľa § 145 ods. 1 CSP pre späťvzatie žaloby pred prvým pojednávaním. Späťvzatie žaloby je procesným úkonom – podaním vo veci samej (§ 123 ods. 1 a 2 CSP), ktoré môže v konaní učiniť len žalobca. Späťvzatím žaloby žalobca uskutočňuje svoje právo disponovať so žalobou, ktorú sa pred tým rozhodol podať z vlastnej vôle. Pokiaľ žalobca takýto úkon vykoná, súd v civilnom sporovom konaní nemá inú možnosť, než konanie zastaviť. Výnimočne konanie nezastaví, keď tomu bráni kvalifikovaný procesný úkon žalovaného – nesúhlas so späťvzatím žaloby z vážnych dôvodov (§ 146 ods. 1 CSP), čo však nebol tento prípad. V tunajšej veci došlo k späťvzatiu žaloby došlo skôr, než sa začalo prvé pojednávanie a keďže nešlo ani o prípad uvedený v § 146 ods. 2 CSP, súhlas žalovaného nebol potrebný. V prejednáwanej veci musel súd prvej inštancie reagovať na späťvzatie žaloby nevyhnutne vydaním rozhodnutia, ktorým sa konanie zastaví. Keďže zastaveniu konania predchádzal procesný úkon žalobcu, ktorý tak tvoril procesný dôvod, a tým aj právny základ rozhodnutia o zastavení konania, procesné zavinenie zastavenia tohto konania nemožno pričítať nikomu inému, než žalobcovi. Neobstojí preto argument žalobcu, že späťvzatie žaloby „zavinil“ žalovaný svojím neúspechom v inom konaní, či už v dôsledku nepodania odvolania alebo iného správania žalovaného v tomto inom konaní.

37. Argument žalobcu, že žalovaný zavinil už samotné podanie žaloby o vydanie bezdôvodného obohatenia, keďže podal žalobu o určenie vlastníckeho práva voči žalobcovi, opomína, že z hľadiska § 256 ods. 1 CSP nie je vôbec podstatné, aké okolnosti sprevádzali podanie žaloby. Citované ustanovenie ukladá súdu skúmať dôvod zastavenia konania, nie dôvod začatia konania. Navyše, aj žaloba je procesný úkon patriaci výhradne do dispozície žalobcu, čo vylučuje, aby sa jej podanie na súd považovalo za zavinenie žalovaného.

38. Ak sa konanie zastaví pre späťvzatie žaloby, zastavenie konania procesne zaviniť žalobca práve späťvzatím žaloby. Správanie žalovaného môže byť relevantné len z hľadiska dôvodnosti žaloby, nikdy nie z hľadiska procesného zavinenia zastavenia konania (k tomu pozri ďalej).

39. Keďže uznesenie o zastavení konania je rozhodnutím, ktorým sa konanie končí, musel súd prvej inštancie rozhodnúť zároveň o nároku na náhradu trov konania (§ 262 ods. 1 CSP). V dôsledku procesného zavinenia zastavenia konania boli splnené podmienky na to, aby súd o nároku na náhradu trov konania rozhodol podľa § 256 ods. 1 CSP, a priznal ich náhradu protistrane.

40. V prípade späťvzatia žaloby teda zásadne platí, že zastavenie konania zaviniť žalobca, a nárok na ich náhradu patrí podľa § 256 ods. 1 CSP žalovanému. Toto ustanovenie je z obsahového hľadiska v podstate zhodné so skorším § 146 ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“), ktorý stratil účinnosť 30.06.2016, čo tiež znamená, že ustálená judikatúra týkajúca sa § 146 ods. 2 OSP je preto naďalej uplatniteľná (pozri nález Ústavného súdu SR z 20.03.2018, sp. zn. II. ÚS 569/2017, bod 21). Ak teda došlo k zastaveniu konania v dôsledku späťvzatia žaloby, možno žalovanému uložiť povinnosť nahradiť trovy zastaveného konania, ak pre jeho správanie bola žaloba podaná dôvodne.

41. Rozhodovanie o náhrade trov konania podľa § 256 ods. 1 CSP sa tak riadi všeobecnou zásadou, podľa ktorej pri späťvzatí žaloby zásadne platí, že zastavenie konania zaviniť žalobca, a výnimkou, v zmysle ktorej povinnosť nahradiť trovy konania zaťažuje žalovaného vtedy, keď sa inak dôvodne podaná žaloba vzala späť pre správanie žalovaného. Ako každú výnimku, aj túto treba vykladať zužujúco.

42. Predpokladom na uloženie povinnosti nahradiť trovy konania žalovanému je dôvodnosť podanej žaloby. Dôvodnosť podanej žaloby sa posudzuje na základe vzťahu správania žalovaného k požiadavkám žalobcu a vyhodnocuje sa z hľadiska toho, či sa žalobca domohol uplatneného nároku alebo nie.

43. V prejednávanej veci sa žalobca domáhal, aby súd prvej inštancie vyslovil povinnosť žalovaného zaplatiť žalobcovi sumu 32 036 851 € s 9 %-ným ročným úrokom z omeškania odo dňa nasledujúceho po doručení žaloby žalovanému a paušálnu náhradu nákladov v sume 40 €. Žalobu odôvodnil tým, že pokiaľ by súd v konaní o určenie vlastníckeho práva predbežne ustálil, že kúpna zmluva z 22.11.2012 je absolútne neplatná, v dôsledku vzájomnej závislosti v nej obsiahnutých záväzkov by bol neplatným aj záväzok na zhodnotenie majetku žalovaného a keďže žalobca reálne splnil tento záväzok, predstavuje zhodnotenie majetku žalovaného vo výške vloženej investície 32 036 851 € majetkový prospech na úkor žalobcu.

44. Odvolací súd už vyššie (bod 10) objasnil, z akých hľadísk sa vyhodnocuje otázka dôvodnosti žaloby, ktorá je relevantná pri posudzovaní povinnosti strany nahradiť trovy konania podľa § 256 ods. 1 CSP. Z tvrdení žalobcu je zjavné, že žalobca sa uplatneného nároku – vydania bezdôvodného obohatenia nedomohol, pretože kúpna zmluva z 22.11.2012 nebola vyhodnotená ako neplatná. Žalovaný teda zjavne nesplnil to, čo žalobca mienil svojou žalobou dosiahnuť (nárok žalobcu neuznal, a ani mu v tomto zmysle nič neplnil). Práve naopak, žalovaný svojím správaním nevyhovel požiadavkám žalobcu, pokračoval v spore o určenie vlastníckeho práva v podstate tak, akoby žaloba o vydanie bezdôvodného obohatenia ani nebola podaná. Podanie žaloby preto nemalo žiadny vplyv na postavenie žalobcu, žalobca ňou želaný výsledok nedosiahol. Žaloba preto z hľadiska citovanej judikatúry nebola podaná dôvodne, teda žalovaný nie je povinný znášať trovy, ktoré vznikli v dôsledku toho, že žalobca proti nemu inicioval súdne konanie.

45. Žalobca tiež tvrdil, že žaloba sa stala bezpredmetnou v dôsledku rozhodnutia súdu v inej veci. Z toho možno nanajvýš vyvodiť, že k späťvzatiu žaloby nedošlo pre správanie žalovaného, ale pre správanie tretej strany – v tomto prípade súdu. Správanie žalovaného teda pri späťvzatí žaloby z tohto hľadiska nezohralo žiadnu úlohu, čo len odôvodňuje správnosť záverov odvolacieho súdu, ktoré opísal v predchádzajúcom bode. Okrem toho, ako to vyplýva z východísk, ktoré odvolací súd vysvetlil vyššie, odklon od pravidla, podľa ktorého trovy konania v prípade zastavenia konania pre späťvzatie žaloby znáša žalobca, je možný len vtedy, keď sú na to dôvody na strane žalovaného. Stranami konania sú totiž len žalobca a žalovaný (§ 60 CSP) a o náhrade trov konania sa rozhoduje v zásade len medzi

nimi. Preto ani teoretické „správanie súdu ako tretej osoby“, ktorý nie je stranou konania, nemôže založiť nárok žalobcu na náhradu trov konania voči žalovanému.

46. Vychádzajúc z už spomenutej potreby vykladať každú výnimku zo všeobecnej zásady zavinenia zastavenia konania pre späťvzatie žaloby žalobcom zužujúco, úvahy uvedené v predchádzajúcich bodoch neumožňujú prijať záver, že by bolo na mieste odchyliť sa od všeobecnej zásady a nepriznať nárok na náhradu trov konania strane, ktorá svojím procesným úkonom zastavenie konania nezavinila, teda v tomto prípade žalovanému.

47. Keďže súd prvej inštancie vychádzal nesprávne z toho, že zastavenie konania podľa § 256 ods. 1 CSP zaviniť žalovaný, a preto náhradu trov konania priznal žalobcovi, vec v tomto rozsahu nesprávne právne posúdil. Tým je zároveň daný odvolací dôvod uplatňovaný žalovaným v odvolaní proti napadnutému uzneseniu [§ 365 ods. 1 písm. h) CSP].

48. Žalobca sa však v konaní dovoľoval aj použitia § 257 CSP. Dôvodmi hodnými osobitného zreteľa pre nepriznanie nároku na náhradu trov konania žiadnej zo strán podľa cit. ustanovenia je podľa žalobcu vzájomnosť konania o určenie vlastníckeho práva a konania o vydanie bezdôvodného obohatenia a skutočnosť, že (vzájomná) žaloba vydanie bezdôvodného obohatenia bola podaná výlučne pre ochranu vzájomného nároku pred premlčaním v prípade neúspechu žalobcu v konaní o určenie vlastníckeho práva.

49. Podľa § 257 CSP súd výnimočne neprizná náhradu trov konania, ak existujú dôvody hodné osobitného zreteľa. Citované zákonné ustanovenie predstavuje odchýlku zo zásady zodpovednosti za výsledok (§ 255 CSP) aj zo zásady zodpovednosti za zavinenie (§ 256 ods. 1 CSP). Súd podľa neho nemusí zaviazať neúspešnú stranu sporu nahradiť trovy konania úspešnej strane. Dôvody hodné osobitného zreteľa zákon nevymenúva ani príkladmo. V zmysle dnes už ustálenej judikatúry (pozri k tomu napr. uznesenia NS SR sp. zn. 2MCdo/17/2009, sp. zn. 5Cdo/67/2010, či sp. zn. 3MCdo/46/2012) ustanovenie § 257 ukladá súdu skúmať, či v prejednávanej veci neexistujú zvláštne okolnosti hodné osobitného zreteľa, na ktoré treba pri rozhodovaní o povinnosti nahradiť trovy konania výnimočne prihliadnuť. Hranice sudcovskej úvahy sú dané účelom právnej úpravy náhrady trov konania, ktorá jej nepriznanie úspešnému účastníkovi pripúšťa len ako výnimku zo všeobecného procesného princípu zodpovednosti za výsledok sporového konania podľa § 255 ods. 1 CSP (nález Ústavného súdu SR z 18. júla 2018, sp. zn. I. ÚS 153/2018). Toto ustanovenie teda priznáva súdu moderačné právo umožňujúce odstrániť nepríjemnú tvrdosť zákona, ktorú by inak vyvolalo uplatnenie zásad, na ktorých spočíva rozhodovanie o trovách konania. Vždy však musí ísť o výnimočný prípad spočívajúci v okolnostiach na obidvoch stranách sporu (rozhodnutie NS SR, sp. zn. 5MCdo/24/2011). Pri posudzovaní dôvodov hodných osobitného zreteľa treba posudzovať osobné, majetkové, sociálne, zárobkové a iné pomery strán a prihliadať na to, čo ich viedlo k uplatneniu práva na súde a aký mali postoj v konaní (porov. rozhodnutie ÚS SR, I. ÚS 469/2013). Moderačné právo súdu však neslúži na zmiernovanie majetkových rozdielov medzi stranami (porov. rozhodnutie NS SR, sp. zn. 6MCdo/5/2011)

50. Vychádzajúc zo všetkých vyššie opísaných úvah však odvolací súd dospel k záveru, že použitie § 257 CSP v prejednávanej veci nie je opodstatnené.

51. Podľa právneho názoru dovolacieho súdu, ktorým je odvolací súd v tejto veci viazaný (§ 455 CSP), podstatné sú (okrem iných dôvodov, ktoré v posudzovanej veci nenastali) okolnosti začatia súdneho konania, teda dôvody, ktoré žalobcu viedli k podaniu žaloby a následne dôvody, pre ktoré prišlo k späťvzatiu žaloby (uznesenie dovolacieho súdu, bod 21).

52. Odvolací súd preto prihliadol na okolnosti začatia súdneho konania, teda dôvody, ktoré žalobcu viedli k podaniu žaloby. Žalobca tieto dôvody podrobne opísal v žalobe (č. I. 3 až 4), kde tvrdil, že žalobu podáva pre prípad, že by bol žalovaný úspešný v konaní o určenie vlastníckeho práva pre neplatnosť kúpnej zmluvy z 22.11.2012 (bod 3 žaloby). Žalobu odôvodnil konkrétne tým, že sa „zaviazal ako protihodnotu ceny predávaných nehnuteľností realizovať projekt revitalizácie, modernizácie a zhodnotenia mestského štadióna C. D. v E. a časti ulice A. B. na pešiu zónu na vlastné náklady vrátane modernizácie a zhodnotenia samotného štadióna C. D., ktorý zostal vo vlastníctve [žalovaného] a výstavby polyfunkčného centra“ (bod 4 žaloby). Žalobca ďalej v žalobe uviedol, že „prevod nehnuteľností vo vlastníctve [žalovaného] za kúpnu cenu 1 € bol podmienený zhodnotením

majetku [žalovaného]... a súčasne zhodnotenie majetku [žalovaného] bolo podmienené prevodom nehnuteľností zo [žalovaného] na [žalobcu] za 1 €“ a že „tieto dva vzájomné a prepojené záväzky nemožno posudzovať samostatne, keďže ani žalobca, ani žalovaný by sa na ne nezaviazal samostatne. Odplata 1 € je tak len jednou zo zložiek ďalšieho majetkového protiplnenia obdržaného [žalovaným]“ (bod 5 žaloby). Žalobca tvrdil, že kúpna zmluva z 22.11.2012 v sebe „zahŕňa aj vzájomný záväzok [žalobcu] na zhodnotenie majetku [žalovaného] ako osobitnú kompenzáciu kúpnej ceny. Ak by bola kúpna zmluva neplatnou, neplatnými by boli všetky vzájomné a podmienené záväzky v nej obsiahnuté, t. j. nielen prevod vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam, ale aj záväzok na zaplatenie kúpnej ceny 1 € a záväzok na zhodnotenie majetku [žalovaného].“ (bod 6 žaloby). Odvolací súd následne prihliadol na dôvody, pre ktoré prišlo k späťvzatiu žaloby. Z obsahu samotného späťvzatia žaloby (č. I. 14) je zrejmé, že žaloba bola vzatá späť, pretože rozsudok v konaní o určenie vlastníckeho práva nadobudol právoplatnosť.

53. Zo žaloby o vydanie bezdôvodného obohatenia vyplýva, že žalobca sa ju rozhodol podať pre prípad, že by žalovaný uspel so svojou žalobou proti žalobcovi v skôr začatom konaní o určenie vlastníckeho práva. Žalobca sa teda rozhodol žalobu o vydanie bezdôvodného obohatenia podať predtým, než sa skončí skôr začaté konanie o určenie vlastníckeho práva, z obavy, že príde o svoje vlastnícke právo k nehnuteľnostiam, do ktorých investoval, a tým aj o vynaložené investície, ktoré sú podľa žalobcu úzko späté s vlastníctvom nehnuteľností.

54. Ak má byť ale táto obava dôvodom hodným osobitného zreteľa z hľadiska § 257 CSP, nestačí, že ju žalobca subjektívne pociťuje, ale musí objektívne opodstatňovať podanie žaloby, na základe ktorej sa začalo konanie, v ktorom sa má toto ustanovenie použiť. Je zrejmé, že spochybňovanie vlastníckeho práva je spôsobilé vyvolať obavy vlastníka veci a navodiť stav právnej neistoty. Nástrojom na odstránenie tejto neistoty je ale práve žaloba na určenie vlastníckeho práva podľa § 137 písm. c) CSP. Právna istota strán takéhoto konania sa nastoľuje právoplatnosťou rozsudku o určení vlastníckeho práva ako rozhodnutia vo veci samej (§ 212 ods. 1 CSP), pretože sa ním záväzne a zásadne nezmeniteľne (§ 226 CSP) vyrieši otázka vlastníckeho práva k spornej veci. Uplatňovanie práva, ktoré priamo závisí od výsledku tohto konania, ďalšou žalobou preto spravídla nebude namieste skôr, než sa dané konanie právoplatne skončí. Odôvodnené môže byť vtedy, keď by vyčkanie právoplatnosti rozhodnutia v skoršom konaní mohlo z dôvodu plynutia času viesť k zániku súdnej vymáhateľnosti dotknutého práva v dôsledku premlčania, či preklúzie nároku. Ilustrovať to možno na príklade, keď majú strany proti sebe nepremlčateľné práva. Ak sa vedie spor o existenciu jedného z týchto práv, podanie žaloby o určenie existencie druhého z týchto práv ešte pred skončením skôr začatého sporu by bolo zjavne nehospodárne, a z hľadiska § 257 CSP nedôvodné. Situácia by bola, prirodzene, odlišná, keby hrozilo premlčanie jedného z týchto práv.

55. Odvolací súd ale dáva do pozornosti, že žalobca v žalobe žiadne okolnosti súvisiace s plynutím času netvrdil. Dôvodom podania žaloby o vydanie bezdôvodného obohatenia bola podľa obsahu žaloby (§ 124 ods. 1 CSP) obava žalobcu z prípadného neúspechu v konaní o určenie vlastníckeho práva. Ako odvolací súd naznačil vyššie, takáto obava bez ďalšieho nemôže byť dôvodom opodstatňujúcim podanie ďalšej žaloby na účely uplatnenia práva závislého od rozhodnutia v konaní o určenie vlastníckeho práva. Zo žaloby nevyplýva, prečo by mal byť žalobca nútený podávať žalobu o vydanie bezdôvodného obohatenia ešte skôr, než súd rozhodne v spore strán o určení vlastníckeho práva. Ak by žalobca vyčkal na rozsudok v tejto veci, ktorým bola žaloba žalovaného o určenie jeho vlastníckeho práva zamietnutá, žalobu o vydanie bezdôvodného obohatenia by zjavne nepodával. To potvrdzuje aj sám v dovolaní, kde uviedol, že žaloba bola vzatá späť ako nadbytočná, pretože rozsudok v konaní o určenie vlastníckeho práva nadobudol právoplatnosť.

56. Obavu z premlčania nároku na vydanie bezdôvodného obohatenia žalobca tvrdil až vo vyjadrení z 24.04.2019 k odvolaniu žalovaného proti uzneseniu Okresného súdu Trnava z 08.01.2019, č. k. 39/39/2018-20 (č. I. 36), kde uviedol, že „ak sa chcel žalobca vyhnúť premlčaniu nároku (pre prípad vyhodnotenia súdom kúpnej zmluvy ako neplatnej), nemal inú možnosť, ako podať vzájomnú žalobu“. V tomto rozsahu ide podľa názoru odvolacieho súdu o skutkové tvrdenie, a teda o prostriedok procesného útoku (§ 149 CSP), ktorý ale nebol uplatnený pred súdom prvej inštancie. Jeho uplatnenie nie je v odvolacom konaní vylúčené, no musí sa tak udiť za splnenia podmienok podľa § 366 CSP najneskôr v lehote na vyjadrenie k odvolaniu (§ 373 ods. 4 CSP). Žalobca síce toto tvrdenie predniesol vo vyjadrení k odvolaniu včas, ale doposiaľ nevysvetlil, z akého dôvodu ho neuplatnil pred súdom prvej

inštancie. Mohol tak urobiť nielen v žalobe, ale v každom prípade aj v späťvzati žaloby. Podľa odvolacieho súdu je preto použitie tohto prostriedku procesného útoku v odvolacom konaní neprípustné (§ 366 CSP).

57. Napriek tomu však odvolací súd považuje za vhodné doplniť, že ani obava žalobcu z premlčania jeho nároku nie je za okolností prejednávanej veci dôvodom hodným osobitného zreteľa z hľadiska § 257 CSP. Aj v prípade tejto obavy platí, čo odvolací súd uviedol vyššie. Nestačí, že ju žalobca subjektívne pociťuje, ale musí byť objektívne opodstatnená.

58. Žiada sa pripomenúť tvrdenia žalobcu v žalobe, že ako protihodnotu ceny predávaných nehnuteľností sa zaviazal zaplatiť žalovanému nielen 1 €, ale aj realizovať projekt revitalizácie, modernizácie a zhodnotenia mestského štadióna C. D. v E. a časti ulice A. B. na pešiu zónu na vlastné náklady vrátane modernizácie a zhodnotenia samotného štadióna C. D. a výstavby polyfunkčného centra. Tvrdil, že „prevod nehnuteľností vo vlastníctve [žalovaného] za kúpnu cenu 1 € bol podmienený zhodnotením majetku [žalovaného]... a súčasne zhodnotenie majetku [žalovaného] bolo podmienené prevodom nehnuteľností zo [žalovaného] na [žalobcu] za 1 €“ a že „tieto dva vzájomné a prepojené záväzky nemožno posudzovať samostatne, keďže ani žalobca, ani žalovaný by sa na ne neviazali samostatne. Odplata 1 € je tak len jednou zo zložiek ďalšieho majetkového protiplnenia obdržaného [žalovaným]“. Podľa žalobcu kúpna zmluva z 22.11.2012 v sebe „zahŕňa aj vzájomný záväzok [žalobcu] na zhodnotenie majetku [žalovaného] ako osobitnú kompenzáciu kúpnej ceny. Ak by bola kúpna zmluva neplatnou, neplatnými by boli všetky vzájomné a podmienené záväzky v nej obsiahnuté, t. j. nielen prevod vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam, ale aj záväzok na zaplatenie kúpnej ceny 1 € a záväzok na zhodnotenie majetku [žalovaného].“

59. Z tvrdení žalobcu v žalobe je zrejmé, že oproti záväzku žalovaného previesť na žalobcu vlastnícke právo k sporným nehnuteľnostiam stál záväzok žalobcu zaplatiť žalovanému kúpnu cenu nehnuteľností (1 €) a realizovať ich zhodnotenie. Sám žalobca považoval odplatu 1 € len za jednu zo zložiek ďalšieho majetkového protiplnenia, ktoré žalovaný dostal v súvislosti s prevodom vlastníckeho práva k sporným nehnuteľnostiam a svoju žalobu o vydanie bezdôvodného obohatenia odôvodňoval vzájomnou reštitučnou povinnosťou účastníkov neplatnej zmluvy podľa § 457 a § 458 ods. 1 Občianskeho zákonníka (zákon č. 40/1964 Zb. v znení neskorších predpisov; ďalej len „OZ“). Za týchto okolností (bez vyhodnocovania žalobou uplatneného nároku z meritórneho hľadiska, ktoré na účely § 257 CSP nie je podľa dovolacieho súdu potrebné, s čím odvolací súd súhlasí) je zrejmé, že žalobca tvrdil existenciu synalagmatického záväzku medzi stranami. Z hľadiska žalobcom (oneskorene) tvrdenej obavy z premlčania jeho nároku je dôležité pravidlo obsiahnuté v ustanovení § 107 ods. 3 OZ (ktoré sa, mimochodom, uplatňuje nielen na občianskoprávne, ale aj obchodnoprávne vzťahy – pozri OVEČKOVÁ, O.: Premlčanie v obchodnom práve. Bratislava : Wolters Kluwer, 2015, s. 135, ďalej ŠTEVČEK, M., et al.: Občiansky zákonník II. Komentár. Praha : C. H. Beck, 2015, s. 1612; ale aj rozsudok veľkého senátu Najvyššieho súdu ČR zo 16.05.2012, sp. zn. 31Cdo/4781/2009). Ustanovenie § 107 ods. 3 OZ sa použije na prípady, kde podľa zmluvy každý z účastníkov (nie iba jeden) niečo dostal, a teda je povinný druhému účastníkovi pri neplatnosti alebo zrušení zmluvy vrátiť to, čo dostal (V 5/1986). Toto ustanovenie bráni tomu, aby mohol účastník neplatnej zmluvy, ktorý je povinný vrátiť druhému účastníkovi všetko, čo podľa nej dostal, namietať premlčanie nároku druhého účastníka, ak druhý účastník nemôže namietať premlčanie nároku prvého účastníka. Zákon vylučuje vznik neprípustnej nevyváženej, ktorá by mohla vzniknúť typicky pri kúpnej zmluve, keď vydanie veci pre nepremlčateľnosť vlastníckeho práva nie je ohrozené uplynutím doby, zatiaľ čo právo na vydanie peňažného protiplnenia premlčaniu podlieha. Je pritom ustálenou súdnou praxou, že v prípade vyporiadania neplatnej kúpnej zmluvy týkajúcej sa prevodu vlastníckeho práva k nehnuteľnosti za odplatu vzniká medzi stranami synalagmatický vzťah, ktorý podlieha pravidlu upravenému v § 107 ods. 3 OZ (pozri v tomto zmysle R 4/1988, ale aj uznesenie Ústavného súdu SR z 12.11.2014, sp. zn. I. ÚS 697/2014, a v konečnom dôsledku aj R 13/2021).

60. Ak teda žalobca v žalobe tvrdí, že ak by bola kúpna zmluva medzi stranami určená za (absolútne) neplatnú a stranám by vznikla vzájomná povinnosť vydať všetko, čo si podľa nej plnili, teda žalobca by bol povinný vydať žalovanému sporné nehnuteľnosti, a žalovaný by bol povinný vydať žalobcovi bezdôvodné obohatenie zodpovedajúce ich zhodnoteniu, tvrdí existenciu synalagmatického vzťahu, a teda súd by mohol na prípadnú námietku premlčania nároku žalobcu vznesenú zo strany žalovaného prihliadať len vtedy, keby aj žalobca mohol namietať premlčanie nároku žalovaného. Žalobca by ale s takou námietkou neuspel, pretože vlastnícke právo (žalovaného) sa nepremlčiava (§ 100 ods. 2 prvá veta OZ). Inými slovami, na námietku žalovaného za skutkových okolností opísaných žalobcom súd

nemohol beztak prihladiť, v dôsledku čoho je obava žalobcu z premlčania jeho nároku na účely § 257 CSP neopodstatnená.

61. Neobstojí preto tvrdenie žalobcu, že nemal inú možnosť ochrany svojho práva na vydanie bezdôvodného obohatenia pre prípad, že by bol žalovaný úspešný v konaní o určenie vlastníckeho práva a že žalobca len postupoval v súlade so zásadou *vigilantibus iura scripta sunt*, uplatnil svoje právo žalobou na súde ako reakciu na žalobu o určenie vlastníckeho práva podanú žalovaným. Nárok žalobcu pred námietkou premlčania chránilo ustanovenie § 107 ods. 3 OZ, čo potvrdzovali aj názory prezentované v právnej vede a ustálená súdna prax platná v čase podania žaloby (ktorá zostala nezmenená aj po podaní žaloby). V dôsledku toho žalobca nebol nútený uplatňovať svoj nárok skôr, než sa skončil spor o jeho vlastnícke právo. Ak sa napriek tomu rozhodol uplatniť ho súdne, spôsobil tým vznik trov konania. Musel si byť pritom vedomý nielen hrozby vzniku povinnosti nahradiť trovy konania, ale aj výšky týchto trov, ktorá pri tomto druhu sporu nevyhnutne vychádza zo žalovanej sumy.

62. Odvolací súd súhlasí s právnym názorom dovolacieho súdu, že pokiaľ žalobca podal vzájomnú žalobu s cieľom predísť premlčaniu svojho práva pre prípad úspechu žalovaného v súvisiacom spore, treba prihladiť aj na výsledok súvisiaceho súdneho konania a v záujme spravodlivého usporiadania vzťahov zväžiť aj celkový dôsledok priznania nároku na náhradu trov konania žalovanému voči žalobcovi v tomto konaní v korelácii s neúspechom žalovaného v konaní o určenie vlastníckeho práva a tam priznanému nároku na náhradu trov konania žalobcovi vystupujúcim v procesnom postavení žalovaného. Rozhodujúce pre to, na aké okolnosti treba prihliadať, je teda skutkové zistenie o dôvodoch žaloby, teda v tomto prípade, či žalobca podal žalobu s cieľom predísť premlčaniu svojho práva. V tomto smere odvolací súd odkazuje na svoje závery uvedené vyššie (body 52 až 55 tohto uznesenia), z ktorých plynie, že za skutkových okolností v danej veci žaloba nebola rozumnou obranou práva pred premlčaním, pretože to žalobca v žalobe a počas prvoinštančného konania netvrdil, a keď aj obavu z premlčania následne v odvolacom konaní tvrdil, táto nemôže byť opodstatnená, pretože na základe skutkových tvrdení žalobcu v žalobe a vzhľadom na súvisiace konanie súd na námietku žalovaného podľa § 107 ods. 3 OZ nesmie prihliadať (body 56 až 61 tohto uznesenia).

63. Odvolací súd ďalej pri uplatňovaní § 257 CSP prihliadol aj na tvrdenie žalobcu, že návrhom na prerušenie konania v rámci žaloby sa žalobca snažil minimalizovať trovy konania. Zo žaloby je zjavné, že tento návrh žalobca odôvodňoval všeobecne „hospodárnosťou konania“ a tým, že výsledok konania o žalobe je závislý od rozhodnutia súdu o žalobe o určenie vlastníckeho práva (bod 11 žaloby). Pokiaľ by súd prvej inštancie vyhovel tomuto návrhu, žalobcovi by sa podarilo zabrániť vzniku trov konania spojených s úkonmi smerujúcimi k prejednaniu veci samej. Tie by zákonite vznikli, keby súd prvej inštancie pristúpil k vykonaniu prvotných úkonov, teda doručeniu žaloby žalovanému (§ 167 ods. 1 a 2 CSP), vyjadrenia žalovaného žalobcovi, repliky a dupliky (§ 167 ods. 3 a 4 CSP), a následne k nariadeniu predbežného prejednania sporu (§ 168 ods. 1 CSP) a pojednávania (§ 177 ods. 1 CSP). Hoci súd prvej inštancie konanie neprerušil, tieto úkony ani nevykonal, v dôsledku čoho žalobca dosiahol cieľ sledovaný návrhom na prerušenie konania. Táto jeho snaha preto nemôže mať vplyv na rozhodovanie o náhrade trov konania, ktoré vyvolal samotným podaním žaloby a jej späťvzatím. Trovy konania spojené s podaním žaloby (najmä poplatková povinnosť) a so späťvzatím žaloby, na ktoré nadväzovalo odvolacie (a dovolacie) konanie, by vznikli bez ohľadu na to, či by súd prvej inštancie konanie v úvode prerušil.

64. Dôležitou skutočnosťou je, že žalobca podal žalobu „z opatrnosti“, pred skončením konania, ktorého cieľom malo byť odstrániť právnu neistotu medzi stranami, hoci žalobca si žalobou uplatnený nárok na vydanie bezdôvodného obohatenia u žalovaného nikdy neuplatnil (nepopreté tvrdenie žalovaného), takže ani nemohol mať vedomosť o jeho postoji k tomuto nároku.

65. Zhrnuté, keďže žalobca pri podávaní žaloby o vydanie bezdôvodného obohatenia vopred vychádzal z toho, že a) v spore o určenie vlastníckeho práva bude neúspešný, b) žalovaný, u ktorého si nárok na vydanie bezdôvodného obohatenia doposiaľ neuplatnil, vznesie námietku premlčania a c) súd na ňu v rozpore s § 107 ods. 3 OZ prihliadne, okolnosti podania žaloby nie sú podľa § 257 CSP dôvodom hodným osobitného zreteľa na to, aby súd nepriznal žalovanému náhradu trov konania, ktorá mu podľa § 256 ods. 1 CSP patrí.

66. Konečne keďže žalobca v prvoinštančnom, ale ani v odvolacom, či dovolacom konaní netvrdil, žeby osobné, majetkové, sociálne, zárobkové a iné pomery strán boli dôvodmi hodnými osobitného zreteľa

z hľadiska § 257 CSP, odvolací súd musel konštatovať, že v konaní sa vo výsledku nevyskytli žiadne okolnosti, ktoré by opodstatňovali výnimočný odklon od pravidla obsiahnutého v § 256 ods. 1 CSP a nepriznanie náhrady trov konania žiadnej zo strán podľa § 257 CSP.

67. Na základe vyššie uvedených úvah odvolací súd v odvolaní napadnutej časti rozhodnutie súdu prvej inštanície podľa § 388 CSP zmenil tak, ako je uvedené vo výroku I tohto uznesenia, pretože neboli splnené podmienky pre jeho potvrdenie ani na jeho zrušenie.

68. Odvolací súd rozhodol o trovách odvolacieho a dovolacieho konania podľa § 378 ods. 1, § 396 ods. 1 a 2, § 453 ods. 1 a 3 a § 255 ods. 1 CSP vychádzajúc z toho, že vyššie uvedené závery o nemožnosti použitia § 257 CSP platia aj pre konanie po vydaní prvoinštančného rozhodnutia ako aj z toho, že základné ustanovenie o nároku na náhradu trov konania vyjadrené v § 255 CSP (zásada úspechu v konaní) nevyklučuje rôzny pomer úspechu v jednotlivých fázach konania, ktorý by vyústil do rozhodnutia o nároku na náhradu trov jednotlivých konaní (§ 262 ods. 1 CSP) samostatnými výrokmi. Takéto rozhodnutie potom tvorí základ pre rozhodnutie súdu prvej inštanície postupom uvedeným v § 262 ods. 2 CSP (pozri uznesenie Ústavného súdu SR zo 17.06.2020, sp. zn. I. ÚS 296/2020).

69. Čo sa týka trov odvolacieho konania, toto sa začalo na základe odvolania žalovaného a skončilo sa tým, že odvolací súd jeho odvolaniu vyhovel. Keďže procesne úspešný bol žalovaný, odvolací súd mu podľa § 255 ods. 1 CSP priznal voči žalobcovi nárok na náhradu všetkých trov odvolacieho konania (výrok II).

70. Pokiaľ ide o trovy dovolacieho konania, dovolacie konanie predstavuje samostatnú, od ostatného konania nezávislú časť konania, čo zakladá súdu možnosť nezávisle od celkového výsledku sporu rozhodnúť len o trovách dovolacieho konania, s prihliadnutím na úspech sporovej strany v dovolacom konaní, bez ohľadu na definitívny výsledok sporu (pozri už citované uznesenie ústavného súdu). O trovách dovolacieho konania preto odvolací súd rozhodol vychádzajúc z toho, že toto sa začalo na základe dovolania žalobcu a skončilo sa tým, že dovolací súd jeho dovolaniu vyhovel. V dovolacom konaní bol procesne úspešný žalobca, preto mu odvolací súd priznal podľa § 255 ods. 1 CSP voči žalovanému nárok na náhradu všetkých trov dovolacieho konania (výrok III).

71. Senát odvolacieho súdu prijal toto rozhodnutie jednomyseľne.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu je prípustné dovolanie za podmienok § 420 CSP. Dovolanie možno podať v lehote dvoch mesiacov od doručenia tohto uznesenia na súde, ktorý rozhodoval v prvej inštančii. V dovolaní treba popri všeobecných náležitostiach podania (označenie súdu, ktorému je určené, spisovej značky a označenie veci, ktorej sa týka, označenie a podpis dovolateľa) uviesť, proti ktorému rozhodnutiu smeruje, v akom rozsahu sa toto rozhodnutie napáda, z akých dôvodov sa rozhodnutie považuje za nesprávne (dovolacie dôvody) a čoho sa dovolateľ domáha (dovolací návrh). Dovolateľ musí byť v dovolacom konaní zastúpený advokátom, ktorý musí dovolanie a iné podania dovolateľa spísať, ibaže ide o prípady § 429 ods. 2 CSP.